

HÒA THƯỢNG THÍCH GIÁC TOÀN VÀ GIÁO DỤC PHẬT GIÁO VIỆT NAM

TS.TT. Thích Giác Duyên*

Mọi người ai cũng biết, giáo (教) là dạy, dục (育) là nuôi, giáo dục là dạy nuôi, là “dạy dỗ người ta khiến cho thoát ly cái trạng thái tự nhiên của tạo vật sinh ra (*P.éducation*)”¹. Còn theo Từ điển Tiếng Việt, giáo dục là: “*Hoạt động nhằm tác động một cách có hệ thống đến sự phát triển tinh thần, thể chất của một đối tượng nào đó, làm cho đối tượng ấy dần dần có được những phẩm chất và năng lực như yêu cầu đề ra.*”² Như thế, giáo dục là quá trình đào tạo con người một cách có mục đích, nhằm chuẩn bị cho họ tham gia vào mọi mặt trong đời sống xã hội. Giáo dục là một hiện tượng xã hội đặc trưng của xã hội loài người, là một chức năng sinh hoạt không thể thiếu được ở mọi giai đoạn phát triển của xã hội, là một trong những nhân tố quan trọng nhất thúc đẩy xã hội phát triển về mọi mặt.

Giáo dục Phật giáo nhằm làm cho con người có được niềm tin, trí huệ chân chính để nhận chân lại chính mình, nhằm “tránh các điều ác, làm các việc lành, giữ tâm ý mình trong sạch” theo lời Phật dạy trên con đường tu tập giác ngộ và giải thoát. Hướng theo mục

*. Giảng viên Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh.

1. Đào Duy Anh, *Hán Việt Từ điển*, NXB. Minh Tân, tr. 330,

2. Viện Ngôn ngữ học (1998), *Từ điển Tiếng Việt*, NXB. Đà Nẵng, tr. 379.

đích đó, suốt mấy mươi năm nay, Hòa thượng Thích Giác Toàn (hiện nay là Phó chủ tịch Hội đồng Trị sự Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Viện trưởng Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam, Phó viện trưởng Thường trực Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh) đã không ngừng đóng góp công lao cho nền giáo dục Phật giáo Việt Nam, thể hiện qua một số công việc dưới đây:

I. THAM GIA CÔNG VIỆC BAN GIÁO DỤC PHẬT GIÁO TRUNG ƯƠNG

Kể từ khi Giáo hội Phật giáo Việt Nam được thành lập vào năm 1981, vấn đề *Giáo dục Tăng Ni* được đưa lên hàng đầu trong mọi hoạt động của Giáo hội, bởi vì trong giai đoạn lịch sử hội nhập và toàn cầu hóa của đất nước, Tăng Ni sau khi tốt nghiệp ra trường trở thành những tu sĩ có trình độ Phật học và thế học vững vàng, đóng góp tích cực và có hiệu quả cho Phật giáo và sự phát triển đất nước.

Tại Việt Nam, năm 1986, nhà nước có đường lối đổi mới thì năm 1987, Đại hội Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam lần thứ II đã thông qua nghị quyết để xây dựng và phát triển Giáo hội, trong đó có việc mở rộng hệ thống giáo dục Tăng Ni. Từ đó đến nay, Giáo hội thành lập 35 trường Cơ bản Phật học khắp các tỉnh, thành hội Phật giáo cả nước. Trong quá trình củng cố và hệ thống hóa, nâng cao các mặt tổ chức và nội dung giảng dạy, từ Đại hội lần thứ IV (1997) của Trung ương Giáo hội đã xin phép chuyển đổi danh xưng các trường Cơ bản Phật học trước đây thành trường Trung cấp Phật học. Hệ thống Trung cấp Phật học trực thuộc Ban Giáo dục Tăng Ni Trung ương, đồng thời chịu sự chỉ đạo và quản lý do Ban Trị sự và Ban Giáo dục Tăng Ni tỉnh, thành (tại Đại hội Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam lần thứ VIII năm 2017, Ban Giáo dục Tăng Ni được đổi thành Ban Giáo dục Phật giáo).

Là một trong những vị tôn túc lãnh đạo Ban Giáo dục Phật giáo Trung ương của Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Hòa thượng Thích Giác Toàn bắt đầu tham gia Ban Giáo dục Tăng Ni Trung ương từ năm 1981 với công việc Thư ký. Năm 1992, Hòa thượng nhận trách nhiệm Phó ban kiêm Chánh thư ký. Những năm 2000, Hòa thượng

được giao trách nhiệm Phó ban Thường trực. Cho đến Đại hội lần thứ VIII Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam năm 2017, Hòa thượng được suy cử vào Ban Chứng minh của Ban Giáo dục Phật giáo Trung ương.

Suốt gần 40 năm tham gia công việc lãnh đạo tại Ban Giáo dục Phật giáo Trung ương, Hòa thượng Thích Giác Toàn đã cùng chư tôn đức khác hết lòng hỗ trợ các trường Trung cấp Phật học, 6 lớp Cao đẳng tại các tỉnh lần lượt thành lập và luôn quan tâm đến các hoạt động những ngôi trường Phật học này.

II. THAM GIA CÔNG VIỆC HỌC VIỆN PHẬT GIÁO VIỆT NAM TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Sau Đại hội lần thứ I Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam năm 1981, trường Cao cấp Phật học cơ sở I tại Hà Nội được thành lập. Năm 1982, trường Cao cấp Phật học Việt Nam cơ sở II tại Thành phố Hồ Chí Minh tiếp tục thành lập. Từ Đại hội kỳ IV của Trung ương Giáo hội Phật giáo Việt Nam (tháng 11 năm 1997) danh xưng Trường Cao cấp Phật học Việt Nam được chuyển đổi thành Học viện Phật giáo Việt Nam, có chức năng đào tạo hệ Cử nhân Phật học và khi có đủ điều kiện khách quan sẽ nâng cấp đào tạo sau Đại học (Thạc sĩ Phật học, Tiến sĩ Phật học).

Mục tiêu của Học viện là nhằm đào tạo một thế hệ công dân đức trí song toàn để kế thừa và phát triển đạo Phật và con đường giáo dục Phật giáo. Bên cạnh ấy, Học viện nỗ lực xây dựng một môi trường giáo dục Phật học như một ngành khoa học và nhiều ngành học khác, lành mạnh, năng động, chất lượng và hiệu quả góp sức phấn đấu thực hiện mục tiêu nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, gắn kết vào việc đào tạo nghề nghiệp cho mọi người; cổ vũ, khuyến khích và chăm lo đào tạo đội ngũ giảng viên nâng cao trình độ chuyên môn, đạo đức, phẩm chất và nhân cách, góp phần vào sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực phục vụ đất nước nói chung và sự nghiệp phát triển Giáo hội Phật giáo Việt Nam nói riêng. Điều 5. Nhiệm vụ của Học viện 1. Nhiệm vụ tổng quát: Nhiệm vụ chính của Học viện chủ yếu xoay vào bốn lãnh vực là giảng dạy (teaching), nghiên cứu khoa học (scholarly

research), thực hành (*practice*) và truyền thông học thuật (*academic communication*). Thông qua chương trình của các khoá học, Học viện sẽ giới thiệu từ căn bản đến chuyên sâu các nguyên lý triết học và ứng dụng hành trì của Phật giáo, thông qua các truyền thống Nam tông với văn hệ Pali, Bắc tông với văn hệ Sanskrit, Tây Tạng, Trung Quốc, Nhật Bản và Việt Nam v.v... 2. Nhiệm vụ tổng quát về Phật học: Mục đích chính của Học viện bao gồm: - Đào tạo giới tri thức Phật giáo về các chiều kích học thuyết, lịch sử, tôn giáo và văn hoá của Phật giáo Việt Nam. - Hỗ trợ ứng dụng các nguyên lý triết học và đạo đức Phật giáo trong cuộc sống.³

Trường Cao cấp Phật học Việt Nam được cố Hòa thượng Thích Minh Châu sáng lập và làm Hiệu trưởng. Cố Hòa thượng Thích Minh Châu đã mời Hòa thượng Thích Giác Toàn tham gia làm Thư ký Trường Cao cấp Phật học Việt Nam cơ sở II tại Thành phố Hồ Chí Minh từ năm 1984. Năm 1992 trở đi Hòa thượng Thích Giác Toàn làm Phó Hiệu trưởng rồi Phó Hiệu trưởng Thường trực. Ngoài việc tham gia công tác lãnh đạo, tuy Phật sự đa đoan nhưng Hòa thượng còn tham gia giảng dạy tại Học viện Phật giáo Việt Nam cơ sở I (Thành phố Hà Nội) các môn: Hiến chương Giáo hội, kinh Bát nhã, kinh Pháp bảo đàn; tham gia giảng dạy tại Học viện Phật giáo Việt Nam cơ sở II (Thành phố Hồ Chí Minh) các môn: Đạo đức Phật giáo, Giáo dục Phật giáo, Báo chí Phật giáo. Sự tham gia giảng dạy của Hòa thượng đã khích lệ cho quý vị giáo thọ lớp trẻ càng nhiệt tâm hơn vào công việc mình đang đảm trách.

III. NHỮNG CÔNG VIỆC KHÁC LIÊN QUAN CÔNG TÁC GIÁO DỤC PHẬT GIÁO

1. Tham gia Ban Hoàng pháp Trung ương

Mọi người đều biết, tinh yếu giáo lý Phật đà chính là tinh thần giáo lý Giới - Định - Huệ, tùy duyên bất biến, tinh thần vô chấp, vì hạnh phúc an lạc của số đông, nhắm đến mục đích giải thoát hướng thượng cho mọi người. Bởi thế, “Duy tuệ thị nghiệp”

3. Trích Quy chế tổ chức và hoạt động Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh. <http://vbu.edu.vn/application/uploads/subjects/quyche/Quy%20che%20hoat%20dong.pdf>, truy cập ngày 02-3-2009.

vốn là phương châm Giáo dục, là mục tiêu Giáo dục của Phật giáo và trí tuệ bao giờ cũng là ngọn đuốc soi đường dẫn đến thành công trong hầu hết hoạt động của người con Phật.

Bởi thế, khi Giáo hội Phật giáo Việt Nam thành lập, Hòa thượng Thích Giác Toàn cũng tham gia đảm nhiệm Phó ban Hoằng pháp Trung ương từ năm 1981 cho đến năm 2012 (suốt 30 năm), sau đó làm Cố vấn Ban Hoằng pháp từ năm 2012 đến nay. Với công việc này, Hòa thượng đã hướng dẫn các Phật tử nghe pháp, phát triển trí tuệ, hiểu thấu bản chất thật sự của các Pháp, hiểu được những điều luôn chân thật và có giá trị, qua đó loại bỏ những quan điểm sai lầm, nhằm chuyển đổi bản thân, có phạm hạnh và đạo đức cao hơn, trở thành người tốt hơn. Cũng từ công tác Giáo dục Phật giáo trong ngành Hoằng pháp, đào tạo *những Tăng Ni trẻ trở thành những vị giảng sư*, Hòa thượng góp phần đào tạo nên những con người có thể đem giáo pháp của đức Phật trao truyền lại cho những người khác để làm lợi ích cho cuộc đời.

2. Hết lòng lo cho đàn hậu học tu học tốt hơn

Từ năm 1984 đến nay, Hòa thượng Thích Giác Toàn đã lo đầy đủ (kể cả xe phục vụ đưa đón) cho biết bao nhiêu Tăng sinh thuộc Hệ phái Khất sĩ trú tại tịnh xá Trung tâm (quận Bình Thạnh, Thành phố Hồ Chí Minh) để học tại các trường Phật học tại Thành phố Hồ Chí Minh (như Học viện Phật giáo Việt Nam, Trường Trung cấp Phật học, Lớp Cao đẳng, Lớp Trung Cao cấp Đào tạo Giảng sư...). Trong số những Tăng sinh này, đã có những vị hiện nay tham gia vào các lĩnh vực Phật giáo cấp tỉnh đến Trung ương, như: TT.TS. Thích Minh Thành, TT.TS. Thích Giác Duyên, ĐĐ.TS. Thích Giác Hoàng, ĐĐ.TS. Thích Minh Liên, ĐĐ.TS. Thích Giác Như, ĐĐ.TS. Thích Giác Phổ, ĐĐ.TS. Thích Minh Duy, ĐĐ.TS. Thích Giác Kiến v.v...

Tóm lại, giáo dục là quá trình dạy dỗ, đào tạo con người với sự phát triển tinh thần, thể chất để họ dần dần có được những phẩm chất và năng lực như yêu cầu đề ra và Giáo dục Phật giáo nhằm làm cho con người dần dần trở nên chân - thiện - mỹ, hướng đến sự giác

ngộ và giải thoát. Là người đệ tử Phật, là người làm công tác giáo dục Phật giáo, suốt 40 năm nay, Hòa thượng Thích Giác Toàn đã đóng góp công lao cho nền giáo dục Phật giáo Việt Nam, thể hiện qua một số công việc của Ban Giáo dục Phật giáo Trung ương; Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh; Ban Hoàng pháp Trung ương; hết lòng lo cho đàn hậu học...

Theo Hòa thượng Thích Giác Toàn: *“Mục tiêu cụ thể và trước mắt của giáo dục là đào tạo những con người mới, những con người toàn diện với những tiêu chuẩn mang tính khoa học và đạo đức hiện đại, những con người phù hợp với xã hội mới và có khả năng làm cho xã hội mới phát triển. Mặt khác, giáo dục phải đào tạo những con người thuần túy chuyên môn theo sự phân công của xã hội.”* và *“Giáo dục Phật giáo hướng đến mục đích hay mục tiêu tối hậu là cứu cánh giải thoát khỏi khổ đau, là niết bàn. Mâu người lý tưởng mà giáo dục Phật giáo muốn con người vươn tới là Phật. Học tập tu hành là để làm Phật.”*⁴

Với sự đóng góp của Hòa thượng Thích Giác Toàn vào sự nghiệp giáo dục, đào tạo Tăng tài cho thế hệ tương lai, góp phần vào sự bền vững của ngành giáo dục Phật giáo Việt Nam, để rồi cùng với tất cả những người con Phật xây dựng tốt tổ chức Giáo hội Phật giáo, phục vụ thiết thực cho nhân sanh.

4. Trích Kỷ yếu Hội thảo: Giáo dục Phật giáo Việt Nam truyền thống và hiện đại (Kỷ niệm 35 năm thành lập Giáo hội Phật giáo Việt Nam 7/11/1981 – 7/11/2016), tr. 281.

Tài liệu tham khảo

Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Ban Giáo dục Tăng Ni Trung ương (2012), *Hội thảo khoa học: Giáo dục Phật giáo Việt Nam - Định hướng và phát triển*.

Giáo hội Phật giáo Việt Nam, Ban Giáo dục Tăng Ni Trung ương (2016), *Kỷ yếu Hội thảo: Giáo dục Phật giáo Việt Nam truyền thống và hiện đại (Kỷ niệm 35 năm thành lập Giáo hội Phật giáo Việt Nam 7/11/1981 – 7/11/2016)*.

Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam (2001), *Giáo dục Phật giáo trong thời hiện đại*, NXB. TP. Hồ Chí Minh.

